

මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය
நிதி, பொருளாதார நிலைபெறு மற்றும் தேசிய கொள்கைகள் அமைச்சு
MINISTRY OF FINANCE, ECONOMIC STABILIZATION & NATIONAL POLICIES

මහලේකම් කාර්යාලය, කොළඹ 01,
Colombo 01,

செயலகம், கொழும்பு 01,

The Secretariat,

ශ්‍රී ලංකාව.

இலங்கை.

Sri Lanka.

කාර්යාලය } 011 - 2484500
 අලුච්ඡාලය } 011 - 2484600
 www.treasury.gov.lk
 Office 011 - 2484700

ෆැක්ස් }
 தொலைநகல் } 011 - 2449823
 Fax

වෙබ් අඩවිය }
 இணையதளம் }
 Website

මගේ අංකය }
 எனது இல }
 My No }

ඔබේ අංකය }
 உமது இல }
 Your No }

දිනය }
 திகதி }
 Date } 2024.08.30

මාධ්‍ය නිවේදනය

රජයේ බදු ප්‍රතිපත්ති හා වියදම් කළමනාකරණ ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ විශේෂ කරුණු

1. රාජ්‍ය මූල්‍ය දුර්වලතා අවම කිරීමට ගන්නා ලද පළමු ක්‍රියාමාර්ගය ලෙස බදු අනුපාත වැඩි කිරීමට රජය කටයුතු කළේ ඇයි?

රාජ්‍ය ආදායමේ අඩුවීම, ආර්ථික අර්බුදය සඳහා තුඩු දුන් මූලික හේතුවලින් එකකි. පසුගිය දශක තුනක කාලය තුළ රාජ්‍ය ආදායම අඩු වීමේ ප්‍රවණතාවයක් දක්වන ලද අතර, 2019 වසර අවසානයේ දී හඳුන්වා දෙන ලද කාලානුරූපී නොවන බදු අඩු කිරීම, රටෙහි ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම පහළ දැමීම සහ ඉන් අනතුරුව ඇති වූ ස්වෛරීත්ව ණය ආපසු ගෙවීම පැහැර හැරීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය.

2021 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස රාජ්‍ය ආදායම සියයට 8.3 ක් දක්වා අඩු වූ අතර, රාජ්‍ය වියදම දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 20 ක මට්ටමක පැවතිණ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 11.7 ක් වූ අයවැය හිඟය මූල්‍යනය සඳහා උද්ධමනකාරක මුදල් මූල්‍යනය (මුදල් මුද්‍රණය) කිරීමට සිදු විය.

ආදායම හා ධනය හානියට පැමිණවීම සම්බන්ධයෙන් වඩාත් විනාශකාරී හා සියල්ලන්ටම එක ලෙස බලපාන බලපෑමක් ඇති කරනු ලබන්නේ උද්ධමනයයි. 2022 වසරේ උද්ධමනය සියයට 70 ක ඉහළම අගයකට ළඟා වූ අතර, දරිද්‍රතාවයෙන් පෙළෙන්නන් සම්බන්ධයෙන් දැඩි බලපෑමක් එමඟින් එල්ල කරන ලදී.

රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය, සමස්ත සාර්ව ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩසටහනේ ප්‍රධාන අංගයක් වූ අතර, ණය ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ ප්‍රයත්නයට ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රධාන දායකත්වයක් ලබා දෙනු ලබන 2025 වසරේ දී ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් සියයට 2.3 ක ප්‍රාථමික අයවැය අතිරික්තය අඩංගු වන ණය තිරසාරකරණ රාමුව ද මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩසටහනට ඇතුළත් වේ. රාජ්‍ය ආදායම 2021 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 8.3 සිට 2025 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 15.1 දක්වා වැඩි කිරීම මෙම ප්‍රාථමික ශේෂ ඉලක්කය ළඟා කර ගැනීම සඳහා අත්‍යාවශ්‍ය අංගයක් වේ.

2. බදුවලට අමතරව රාජ්‍ය ආදායම වැඩි කර ගැනීම සඳහා අනෙකුත් ක්‍රම තිබේ ද?

බනිජ තෙල් හා බනිජ ද්‍රව්‍ය වැනි ස්වාභාවික සම්පත් බහුලව නොමැති ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටවල, රාජ්‍ය ආදායම සඳහා ප්‍රධාන දායකත්වයක් සපයන්නේ බදු ආදායමයි. අතීතයේ සිට, ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ආදායමෙන් සියයට 80 කට පමණ දායකත්වය සපයන්නේ බදු ආදායමයි. අපනයන, සංචාරක කර්මාන්තය, සහ වෙනත් විදේශීය ලැබීම් රජයේ ආදායමට එකතු වන බවට දුර්මතයක් පවතියි. මෙය

සත්‍යයක් නොවේ. එම ආදායම් පෞද්ගලික ව්‍යවසායයන් විසින් එකතු කර ගන්නා අතර, රජය වෙත ලැබෙනුයේ එම ව්‍යාපාරවල ලාභය මත අයකර ගනු ලබන සංස්ථාපිත ආදායම් බද්ද පමණකි. රජය සතු ව්‍යවසායයන්වල ලාභාංශ සහ අයබදු රජය විසින් එකතු කර ගනු ලැබුව ද, මෙම ව්‍යවසායයන් විසින් දරන ලද පාඩු හේතුවෙන් ඒවා ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන්ට ශුද්ධ බරක්ව පැවතීමි. දඩ, ගාස්තු හා කුලී විසින් දායකත්වය සපයන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ ආදායමෙන් සුළු කොටසකට පමණි. එබැවින්, රාජ්‍ය ආදායමට සුවිශාලතම දායකත්වය දක්වන්නේ බදු මගිනි.

3. බදු වැඩි කිරීමට පෙර ආදායම ඉහළ නැංවීම සඳහා ගනු ලබන පළමු පියවර, "බදු මුදල් නිසි පරිදි නොලැබී යාම (tax leakages)" පිළිබඳ කටයුතු කිරීම සඳහා බදු අනුකූලතාවය හා බදු පරිපාලනය ශක්තිමත් කිරීම නොවූයේ ඇයි?

බදු පරිපාලනය හා බදු අනුකූලතාවය ශක්තිමත් කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග, ආදායම් ඉහළ නැංවීම සම්බන්ධයෙන් ඉතා වැදගත් කාර්යයක් සිදු කරන නමුත්, එහි ප්‍රතිඵල ලැබීමට සැලකිය යුතු කාලයක් ගත වේ. මෙයට හේතුව නම්, එවැනි ක්‍රියාමාර්ග සඳහා, ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ ප්‍රතිඵල ලැබීමට වැඩි කාලසීමාවක් ගනු ලබන පරිපාලනමය, තාක්ෂණික සහ ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු කිරීමට අවශ්‍ය වීමයි. ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ, බදු අනුපාත වැඩි කිරීමට සමගාමීව බදු පරිපාලනමය ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලද නමුත්, කෙටි කාලීනව ආදායම වැඩි වීමට මූලික වශයෙන් හේතු වන ලද්දේ බදු අනුපාත වැඩි කිරීමයි. ඉහත 1 වැනි කරුණෙහි දක්වා ඇති පරිදි කඩිනමින් ආදායම වැඩි කිරීමේ දැඩි අවශ්‍යතාවය හඳුනා ගනිමින්, ආර්ථික අර්බුදයෙන් මිදීම සඳහා කඩිනම් ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස බදු අනුපාත වැඩි කිරීමට අවශ්‍ය විය.

බදු පරිපාලනය ශක්තිමත් කිරීම හා බදු අනුකූලතාවය වැඩි කිරීම කෙටිකාලීනව ආදායම් වැඩි කිරීම සඳහා වන සැලකිය යුතු ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල හඳුනා නොගන්නා බව සඳහන් කිරීම ද වැදගත් වේ. (2025 වසරේ දී එකතු කළ අගය මත බදු පරිපාලනය ශක්තිමත් කිරීම මගින් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත දළ දේශීය නිෂ්පාදනයෙන් සියයට 0.3 ක වැනි) සැලකිය යුතු බදු පරිපාලන ක්‍රියාමාර්ග මගින් අතිරේක ආදායම් ලැබීම ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල මගින් සැලකිල්ලට ගන්නා නමුදු, විශේෂයෙන්ම ණය තිරසාර විශ්ලේෂණ රාමුව සඳහා ප්‍රාථමික අයවැය ශේෂයේ දායකත්වය සැලකීමේ දී සැලකිය යුතු බදු ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග ඒ සඳහා ආදේශ කළ නොහැකිය.

රාජ්‍ය වියදමෙන් බහුතරය, පොළී ගෙවීම, වැටුප් ගෙවීම, හා අත්‍යාවශ්‍ය සුභසාධක කටයුතු යන අනිවාර්ය ගෙවීම්වලින් සමන්විත වන බැවින් ශ්‍රී ලංකාවේ භාණ්ඩාගාරයේ මුදල් ප්‍රවාහය මත සැලකිය යුතු පීඩනයක් එල්ල වී තිබේ. මෙම ගෙවීම් පිළිබඳ වගකීම් ඉටු කිරීම සඳහා ආදායම් ලැබීම් ලඟා කර ගැනීමට බදු මුදල් නිසි පරිදි නොලැබී යාම පිළිබඳව කටයුතු කිරීම මගින් පමණක් හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කිරීමට හැකියාවක් නොමැත. මේ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රායෝගික හා සුවිශේෂී ආදායම් ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාවට නැංවීම අවශ්‍ය වේ.

4. බදු පරිපාලනය හා අනුකූලතාවය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා රජය විසින් ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග මොනවාද?

- බදු ක්‍රියාවලීන් ඩිජිටල්කරණය සඳහා ඉලෙක්ට්‍රොනික බදු ගොනුකිරීම මගින් බදු ගෙවීම අනිවාර්ය කිරීම.
- ප්‍රධාන රාජ්‍ය ආයතන හා දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, රේගුව හා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වැනි බදු රැස්කිරීමේ ආයතන අතර තොරතුරු හුවමාරුව අනිවාර්ය කිරීම.

- ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) 2.0 ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS); එනම්, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය යාවත්කාලීන කිරීම.
- ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) 3.0 දක්වා තවදුරටත් යාවත්කාලීන කිරීම සඳහා පියවර ගනිමින් සිටී. අවදානම මත පදනම් වූ විගණනයන් පුළුල් කිරීම සඳහා කටයුතු කර ඇත.
- බැංකු ගිණුම්, ණයවර ලිපි හා අනෙකුත් ප්‍රධාන ආර්ථික ගනුදෙනු සඳහා බදු ගෙවන්නා හඳුනා ගැනීමේ අංකය (TIN) අනිවාර්ය කිරීම වැනි ක්‍රියාමාර්ග තුළින් බදු ගෙවන්නා හඳුනා ගැනීමේ අංක (TIN) ලියාපදිංචිය ව්‍යාප්ත කිරීම.
- 2024 අයවැය කථාවේ දැක්වෙන පරිදි එකතු කළ අගය මත බදු රැස්කර ගැනීම සඳහා උපකාරී වන අලෙවි වාර්තා කිරීම සිදු කරන (POS) යන්ත්‍ර භාවිතය පුළුල් කිරීම¹.

සක්‍රීය බදු ගොනු සංඛ්‍යාව, 2022 වසරට (437,547) සාපේක්ෂව 2023 වසරේ දී (997,858) සියයට 128 කින් වර්ධනය වීම තුළින් මෙම ක්‍රියාමාර්ගයන්ගේ ප්‍රගතිය පෙන්නුම් කිරීම ආරම්භ වී ඇත. බදු පදනම මේ ආකාරයෙන් පුළුල් වීමත් සමඟ බදු ගෙවන්නන් සීමිත සංඛ්‍යාවක් මත පමණක් පැටවී තිබුණු බදු බර ලිහිල්වනු ඇත. මෙම බදු පරිපාලනමය ක්‍රියාමාර්ග බලාත්මක වීම හා ආදායම් උත්පාදනය සඳහා දායක වීමත් සමඟ ආදායම් ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට බාධා නොවන අන්දමින් බදු අනුපාත ක්‍රමයෙන් අඩු කිරීම රජයේ අපේක්ෂාව වේ. එසේ පුද්ගල ආදායම් බදු කාණ්ඩ සඳහා පළමුවෙන් ගැලපීම් යෝජනා කිරීම දැනටමත් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත.

5. රජය විසින් බදු ඉහළ දැමීම වෙනුවට රාජ්‍ය වියදම් අඩු කිරීම සඳහා පියවර ගනිමින් සිටීද?

රාජ්‍ය වියදම් අඩු කිරීම ප්‍රවේශමෙන් කළමනාකරණය කර ගත යුතුය. රාජ්‍ය මූල්‍ය විනය පවත්වා ගැනීම හා රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය ඇති කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සහාය දීම පිණිස රාජ්‍ය වියදම් සැලකිය යුතු මට්ටමින් සීමා කිරීම සඳහා 2022 වසරේ ආරම්භයේ සිට මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් චක්‍රලේඛ ගණනාවක් නිකුත් කර ඇත. නව බඳවා ගැනීම්, අතිකාල ගෙවීම්, ඉන්ධන පරිභෝජනය හා වාහන භාවිතය, උත්සව සඳහා වියදම්, විදේශ ගමන් ආදිය සඳහා වැඩි වශයෙන් සීමා පවත්වා ගැනීම මීට ඇතුළත්ය. මෙම ප්‍රතිපත්තීන් මේ දක්වා ක්‍රියාත්මකය². ඒකාබද්ධ භාණ්ඩාගාර කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (ITMIS) සම්පූර්ණයෙන් ව්‍යාප්ත කිරීම වැනි වියදම් පාලනය කිරීම සඳහා වන ඩිජිටල් ක්‍රමවේදයන් වැඩි වශයෙන් භාවිතා කිරීම මූලික ක්‍රියාමාර්ගයකි. රජයේ ඉලක්කප්‍රාතික ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය හරහා ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීමට දැනට ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගයන් ද මධ්‍යකාලීනව පිරිවැය කළමනාකරණය සඳහා දායක වනු ඇත³. ඉදිරියේ දී ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන අනන්‍යවූ ඩිජිටල් හැඳුනුම්පත (SL-UDI) ආධාරයෙන් සමස්ථ රාජ්‍ය සේවාවන් සඳහා ඩිජිටල්කරණය හඳුන්වාදීම මගින් රාජ්‍ය වියදම්වලින් සැලකිය යුතු මට්ටමේ ඉතිරියක් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ හැක.

විශේෂයෙන්ම විශාලතම රේඛීය අමාත්‍යාග 10 සඳහා රජය විසින් ශුන්‍ය පාදක අයවැය මූලධර්ම අළුතින් හඳුන්වා දෙන ලදී. ඒ අනුව, මෙම ආයතන විසින් පෙර සිට පැවත එන වියදම් ද ඇතුළත්ව එම වියදම් සඳහා බලපෑ හේතූන් අනාවරණය වන පරිදි එම වියදම් වඩාත් කාර්යක්ෂම

¹ 51 ඉදුආ - <https://www.treasury.gov.lk/api/file/ed037ac8-9727-4292-ae9b-edac08c7a314>

² <https://www.treasury.gov.lk/api/file/2d9783f5-14b6-416f-84bb-dcdc63635106>

³ https://promise.lk/?p=public_cont&a=view_proc_awarded_public

ක්‍රමයක් මගින් සිදු කර ඇති බවට සියළුම වියදම් සාධාරණීකරණය කළයුතු වේ. මෙමගින් නාස්තිය හා එකම වියදම දෙවරක් දැරීමට සිදුවීම වලක්වා ගැනීමටත්, අනවශ්‍ය වියදම් හඳුනාගැනීමටත් හැකි වන අතර, මේ සියල්ල සමස්ථ රාජ්‍ය වියදම කළමනාකරණය කිරීම සඳහා පිටිවහලක් වනු ඇත. 2024 වසරේ සහ 2025 වසරේ අයවැය, ශ්‍රේණි පාදක අයවැය මූලධර්ම අනුව සකසා ඇත.

රාජ්‍ය සේවය නිසි ප්‍රමාණයට ගෙන ඒම සඳහා රජය විසින් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇති අතර, රාජ්‍ය අංශයේ වැටුප් ගෙවීම සඳහා වන රාජ්‍ය වියදම, 2021 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 4.8 ක සිට 2023 වසරේ දී දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 3.4 ක් දක්වා අඩු කිරීමට එමගින් හැකියාව ලැබී තිබේ. සමස්ථ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්කයන් ලඟා කරගැනීම කිසිදු අයුරකින් පහත හෙලීමකින් තොරව 2024 වසරේ දී රාජ්‍ය අංශයේ වේතන ක්‍රමයෙන් ගැලපීමටත්, 2025 වසරේ දී යෝජිත ගැලපීම් සිදු කිරීම සඳහාත්, මෙමගින් රජයට හැකියාව ලැබී ඇත. 2030 වසරේ දී ආරක්‍ෂක අමාත්‍යාංශයේ සමාලෝචනය වැනි සුවිශේෂී වූ ක්‍රියාමාර්ගයන් ද, ඩිජිටල්කරණය ද, රාජ්‍ය සේවය නිසි ප්‍රමාණයට ගෙන ඒම සඳහා නොකඩවා දායක වනු ඇත. මින් පෙර රාජ්‍ය මුදල් ගලා යාමට නිරතුරුවම බලපෑ රජය සතු ව්‍යවසායයන් හි අලාභය අඩු කිරීම සඳහා කටයුතු කිරීම වියදම අඩු කිරීම සඳහා ගනු ලැබූ අනෙක් ප්‍රධානතම ක්‍රියාමාර්ගයකි.

නාස්තිය පාලනය කිරීම සඳහා ඉහත ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග ඉතා වැදගත් වන නමුත්, රාජ්‍ය වියදම් ස්වභාවයෙන්ම විශාල වශයෙන් නම්‍යශීලී නොවේ. උදාහරණයක් වශයෙන්, 2023 වසරේ දී ණය පොලී ගෙවීම සඳහා දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 8.9 ක් ද, රාජ්‍ය සේවයේ වැටුප් ගෙවීම සඳහා දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 3.4 ක් ද, අත්‍යාවශ්‍ය සුභසාධන වියදම් සඳහා දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 3.6 ක් ද (සමස්ථයක් වශයෙන් දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 15.9 ක්) වැයවූ අතර, 2023 වසරේ සමස්ථ රාජ්‍ය ආදායම දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 11.1 ක් පමණක් විය. මීට අමතරව, මහජන සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය, පොදු ප්‍රවාහනය, සමාජ ආරක්‍ෂණය, ඩිජිටල්කරණය, හා අනෙකුත් ප්‍රධාන ක්‍ෂේත්‍රයන් සඳහා ශ්‍රී ලංකාව වැඩියෙන් වියදම් කළ යුතුය. එමනිසා, පෙර සඳහන් කරන ලද වියදම් කළමනාකරණ ක්‍රියාමාර්ගයන්ට අමතරව, රාජ්‍ය ආදායම් පදනම දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 8.3 ක් වැනි වාර්තාගත අඩු අගයක, එනම් ලෝකයේම අඩුම අගයක සිට, අවම වශයෙන් දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 15 ක් වැනි අගයක් දක්වා වත් (එයද කලාපීය රටවල සාමාන්‍යයට වඩා අඩු අගයකි) නොකඩවා වැඩි කර ගැනීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ. දිගුකාලීන තිරසාර ආර්ථික වර්ධනයක් සඳහා ඉහළ ගුණාත්මකභාවයෙන් යුතු රාජ්‍ය වියදමක් දැරීමට නම්, දිගුකාලීනව පූර්ණ වශයෙන් ආදායම, දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 15 ට වඩා වැඩි කරගත යුතුය.

6. ශ්‍රී ලංකාවේ පුද්ගලික ආදායම් බදු අනුපාතය සියයට 36 ක් තරම් ඉහළ අගයක් ගන්නේ ඇයි?

සියලුම පුද්ගලයින් විසින් සියයට 36 ක ආදායම් බද්දක් නොගෙවන බව තේරුම් ගත යුතුය. සියයට 36 ක බදු අනුපාතය අදාළ වන්නේ ඉහළම ආන්තික ආදායමට පමණි. මසකට රු.200,000 ක් උපයන පුද්ගලයකු බදු ලෙස රු. 10,500 ක් ගෙවන අතර එහි සඵල (effective) බදු අනුපාතිකය සියයට 5.3 කි. එමෙන්ම මසකට රු. 450,000 ක් උපයන අයකු සියයට 19.7 ක සඵල බදු අනුපාතයක් ගෙවයි. මසකට රුපියල් මිලියනයක ආදායමක් ලැබූව ද සඵල බදු අනුපාතය සියයට 28.7 ක් වන අතර එය සාමාන්‍ය මහජන මතය වන සියයට සියයට 36 ට වඩා අඩු අගයකි. ශ්‍රී ලංකාවේ ඉහළම බදු අනුපාතය වන සියයට 36, කලාපයේ සම මට්ටමේ පවතින රටවල්වලට සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක නොපවතී. උදාහරණයක් ලෙස තායිලන්තය, ඉන්දුනීසියාව සහ වියට්නාමය යන රටවලට සියයට 35 ක ඉහළ පුද්ගල බදු අනුපාතයක් පවතී.

7. ශ්‍රී ලංකාවේ බදු නිදහස් සීමාව මාසිකව රු.100,000 ක් වැනි පහළ අගයක් ගන්නේ ඇයි ?

ශ්‍රී ලංකාවේ බදු රහිත සීමාව මාසිකව රු. 100,000 ක් ලෙස සකස් කිරීම හේතුවෙන් ආදායම් බද්දට යටත් වන්නේ ඉහළම ආදායම් ලබන්නන්ගෙන් සියයට 20 ක් පමණි. 2022 වසරේ දේශීය ආදායම් පනතට සිදු කරන ලද සංශෝධන පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුවෙන් මෙය පැහැදිලි ලෙස තහවුරු විය⁴. ශ්‍රී ලංකාවේ ආදායම් ව්‍යුහය මේ ආකාරයෙන් අසමමිතික වී ඇති බවට සාක්ෂියක් වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාකාරී ණය කාඩ්පත් සංඛ්‍යාව මිලියන 2 ට අඩු වීම සහ එය සමස්ත ජනගහනයෙන් සියයට 10 ට වඩා අඩු ප්‍රමාණයක් වීමය⁵.

ආදායම් උපයන්නන් බදු ගෙවිය යුතු සීමාවට ඇතුළු වූ වහාම, ඔවුන් සඳහා අදාළ වන සඵල ආන්තික බදු අනුපාතිකයේ සියයට 6 ක් වන අතර එය ඉතා අඩු අගයකි. එබැවින් මසකට රු. 125,000 ක් උපයන පුද්ගලයකු බදු ලෙස ගෙවන්නේ මසකට රු.1,500 ක් හෝ ඔවුන්ගේ සමස්ත ආදායමෙන් සියයට 1.2 ක ප්‍රමාණයකි.

8. ශ්‍රී ලංකාවේ පුද්ගලික ආදායම් බදු ව්‍යුහයට කළ හැකි ප්‍රතිසංස්කරණ මොනවාද?

පවතින ආදායම් ව්‍යුහයන් සහ අප රට හා සම මට්ටමේ පවතින රටවල් සමඟ සැසඳීමට අදාළව ඉහළම බදු අනුපාතිකය සහ බදු රහිත කාණ්ඩය සාධාරණීකරණය කළ හැකි අගයන්වල පවතින අතර, බදු කාණ්ඩ රු. 500,000 බැගින් තරමක අඩු අගයක පවතී. ප්‍රතිසංස්කරණ ප්‍රයත්නය ආරම්භයේදීම මෙවන් ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය වූයේ ණය තිරසරභාවය නැවත ස්ථාපනය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ ඉහළම ආදායම් උපයන්නන් සියයට 20 හි දායකත්වය විදහා දැක්වීමේ අවශ්‍යතාවය මතය. කෙසේ වුවද , 2024 වසරේ දී ආදායම් ඉලක්ක සපුරා ගැනීම ආරම්භ වී ඇති බැවින්, ආදායම් ඉලක්කවලට හානියක් නොවන අයුරින් බදු කාණ්ඩ සමාලෝචනය කිරීමට හැකි වනු ඇත.

ඒ අනුව, රජය විසින් එක් එක් බදු කාණ්ඩය රු. 500,000 සිට රු. 720,000 ක් දක්වා පුළුල් කිරීමට යෝජනා කර ඇත. මේ මඟින් බදු ඉහළ දැමීම මඟින් වඩාත් පීඩාවට පත් ජනතාවට සැලකිය යුතු නමුත් ඉලක්කගත සහනයක් ලබා දෙනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, මසකට රු.300,000 ක් උපයන පුද්ගලයකු හට දැනට පවතින මට්ටමට සාපේක්ෂව සියයට 25 ක බදු සහනයක් ලැබෙනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, ඉහළ ආදායම් මට්ටම්වල දී සහනය පහළ අගයක් ගනු ලබයි. එනම් මසකට රු.750,000 ක් උපයන පුද්ගලයකු වර්තමාන මට්ටමට සාපේක්ෂව සියයට 8 ක පමණ ඉතා සුළු සහනයක් ලබනු ඇත. මෙම යෝජනාව ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළින් රාජ්‍ය ආදායමට වන බලපෑම 2025 වසරට අදාළ දළ දේශීය නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 0.08 ක් පමණ ඉතා සීමිත අගයක් වන අතර මෙය කළමනාකරණය කිරීමට අදාළ ක්‍රියාමාර්ග දැනටමත් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල සමඟ සාකච්ඡා කර ඇත.

9. ශ්‍රී ලංකාව අපනයනකරුවන්ගෙන් සහ අනෙකුත් උපාය මාර්ගික අංශවලින් බදු අය කරන්නේ ඇයි?

අතීතයේ දී ශ්‍රී ලංකාව උපායමාර්ගික අංශ දිරිගැන්වීම සඳහා සහනදායී බදු අනුපාත භාවිතා කරන ලදී. අවාසනාවන්ත ලෙස, එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ එවැනි සහනදායී අනුපාත සහ බදු නිදහස් කිරීම් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමයි. උදාහරණයක් ලෙස, 2017 වසරේ දී, අපනයන, සුළු හා මධ්‍යම පරිමාණ ව්‍යවසායකයින්, සංචාරක ව්‍යාපාරය, තොරතුරු තාක්ෂණ, කෘෂිකර්මාන්තය සහ අධ්‍යාපනය ඇතුළුව

⁴ තීන්දුවේ 34 පිටුව බලන්න -https://www.supremecourt.lk/images/documents/sd_64_71_2022.pdf
⁵ 10 පිටුවේ වගුව 2.7 බලන්න
https://www.cbsl.gov.lk/sites/default/files/cbslweb_documents/statistics/wei/WEI_20240816_e.pdf

සියලුම අංශ පාහේ සියයට 14 ක සහනදායී බදු අනුපාතයක් ගෙවා ඇත. 2019 වසරේ දී බදු ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් සමඟින් මෙම නිදහස් කිරීම් මාලාව පුළුල් වූ අතර, ඉදිකිරීම් අංශය, පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සේවා සහ නිෂ්පාදන (සියයට 18) යන අංශ සියල්ල ඔවුන්ගේ උපායමාර්ගික වැදගත්කම අනුව පහළ බදු අනුපාත සඳහා සුදුසුකම් ලැබීය. කෙසේ වුවද, මෙය ශ්‍රී ලංකාවේ බදු පදනම අඛණ්ඩව බාදනය වීමට හේතු වූ අතර එම සහනදායී බදු අනුපාත ලද අංශයෙන් ලැබීමට නියමිතව තිබූ ආදායම අහිමි වීම තුළින් ඇතිවන ආදායම් හිඟය ආර්ථිකයෙහි අනෙකුත් අංශයන් මත ඉහළ බදු පැනවීම මඟින් පියවා ගත යුතු විය. අපනයනකරුවන් සඳහා සහනදායී අනුපාතයක් ලෙස ආරම්භ වන මෙම ක්‍රමවේදය, ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසය තුළ අප බොහෝ සෙයින් අත් දැක ඇති පරිදි අනාගතයේ දී අනෙකුත් උපාය මාර්ගික අංශ වෙත ද ව්‍යාප්ත වනු ඇත.

උපායමාර්ගික අංශ දිරිගැන්වීම සඳහා, ඉඩම්වලට ඇති ප්‍රවේශය, විදුලිය සඳහා ප්‍රවේශය, වෙළඳ පහසුකම් සැලසීමේ ක්‍රියාමාර්ග සහ වෙනත් ඕනෑම ආකාරයකින් සමාගමක් පිහිටුවීමේ පිරිවැය අඩු කිරීමට රජය සෑම උත්සාහයක්ම ගත යුතුය. කෙසේ වුවද, සමාගමක් ලාභදායී වූ පසු, එය බදුකරණය සඳහා සාධාරණ ලෙස දායක විය යුතුය. ලාභය කුමන අංශයෙන් උත්පාදනය කළත් එය ලාභයක් ලෙස සැලකිය යුතු අතර බදු ප්‍රතිපත්තිය මුළුමනින්ම රාජ්‍ය සේවාවන් සඳහා අරමුදල් රැස්කිරීමේ මෙවලමක් ලෙස භාවිතා කළ යුතු වුවද, එය විශේෂිත අංශ ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ මෙවලමක් ලෙස යොදා ගත යුතු නොවේ. අනාගතයේ දී, බදු පරිපාලනය සහ අනුකූලතා ක්‍රියාමාර්ග මඟින් ආදායම වර්ධනය කිරීමට සහ බදු ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට හැකි වූ පසු, නිශ්චිත අංශ සඳහා සහනදායී අනුපාත ලබා නොදී, සියළුම ක්ෂේත්‍රවලට අදාළ වන පරිදි සම්මත සංස්ථාපිත බදු අනුපාත අඩුවන ලෙස සංශෝධනය කිරීම සඳහා සලකා බැලීමට හැකි වනු ඇත.

10. රජය එකතු කළ අගය මත බද්ද (වැට බද්ද) අඩු කරන්නේ කවදාද?

එකතු කළ අගය මත බද්දට සිදු කරනු ලබන යම් අඩු කිරීමක් සලකා බැලීමට පෙර, සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද වැනි පිරිවැටුම පදනම් කරගත් බදු සමාලෝචනය කිරීම විවක්ෂණශීලී වනු ඇත. එවැනි බදු සැපයුම් දාමයේ සෑම අනුක්‍රමික අදියරකදීම බදු පැනවෙන පරිදි සැකසී ඇති බැවින් එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බෙහෙවින් අහිතකර බලපෑම් ඇතිවිය හැකි අතර එකතු කළ අගය මත බද්ද අදාළ වන්නේ එකතු කළ අගය මත පමණකි. වර්තමානයේ දී, එකතු කළ අගය මත බද්ද හෝ සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද සඳහා වෙනස්කම් සිදු කළහොත් එම වෙනස්වීම්වල අහිතකර ආදායම් බලපෑම ආදායම් ඉලක්ක සැලකිය යුතු පරිදි අවදානමට ලක් කරනු ඇත. කෙසේ වුවද, එකතු කළ අගය මත බද්දෙහි බදු අනුකූලතාව වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අඛණ්ඩ ක්‍රියාමාර්ග රාශියක් ක්‍රියාත්මක කරමින් පවතින අතර එමඟින් එකතු කළ අගය මත බද්දෙන් ලැබෙන ආදායම වැඩි දියුණු කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. එබැවින්, මෙම බදු පරිපාලන ක්‍රියාමාර්ග ආදායම් ඉලක්ක සපුරා ගැනීමෙන් පසු සහ ඉදිරියේ දී ආදායම් ඉලක්ක වඩාත් පහසුවෙන් ලබා කර ගැනීමට හැකියාව ලැබීමෙන් අනතුරුව සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද අඩු කිරීමට අදාළ සංශෝධන පිළිබඳව සලකා බැලිය හැකිය.

11. සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය, පොදු ප්‍රවාහනය වැනි අත්‍යාවශ්‍ය අංශ සඳහා රජය එකතු කළ අගය මත බද්ද පනවන්නේද?

සෞඛ්‍ය සේවා, අධ්‍යාපනය, පොදු ප්‍රවාහනය සහ අත්‍යාවශ්‍ය ආහාර ද්‍රව්‍ය ඇතුළු අත්‍යාවශ්‍ය භාණ්ඩ සහ සේවා කිහිපයක් සඳහා රජය එකතු කළ අගය මත බද්ද පනවන්නේ නැත. එකතු කළ අගය මත බද්දෙන් නිදහස් කළ අයිතමවල සම්පූර්ණ ලැයිස්තුව එකතු කළ අගය මත බදු පනවන දක්වා ඇත⁶. මෙය අයිතම

⁶ වැට බදු නිදහස් කිරීම සම්පූර්ණ ලැයිස්තුව සඳහා 4 පිටුව බලන්න -

https://www.ird.gov.lk/en/publications/Value%20Added%20Tax_Acts/VAT_Act_No._32_2023_E.pdf

කිහිපයක පමණක් ඉතා සීමිත නිදහස් කිරීම් සහිත පුළුල් එකතු කළ අගය මත බදු ආවරණයක් පවත්වාගෙන යන සාර්ථක ආර්ථිකයන්හි ක්‍රමවේදයට සමාන වේ⁷.

12. පෙට්‍රල් සහ ඩීසල් වැනි භාණ්ඩ සාමාන්‍ය උද්ධමනය කෙරෙහි බලපෑමක් ඇති කළ හැකි බැවින් රජය ඒවාට එකතු කළ අගය මත බදු පනවන්නේ ඇයි?

ඉන්ධන නිෂ්පාදන බොහෝ කලක සිට එකතු කළ අගය මත බදුවලින් නිදහස් කර ඇත. කෙසේ වුවද, ඒවා ඉතා ඉහළ ආදායම් අයිතම වන අතර, එම නිෂ්පාදන අතීතයේ දී එකතු කළ අගය මත බද්දෙන් නිදහස් කිරීම හේතුවෙන් විශාල ආදායමක් අහිමි විය. 2024 වසරේ ජනවාරි මස සිට එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාතය සකස් කර නිදහස් කිරීම් ඉවත් කරන ලද අතර, කොළඹ පාරිභෝගික මිල දර්ශකය 2023 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේ දී පැවති 195.1 දර්ශක මට්ටමේ සිට 2024 වසරේ අගෝස්තු මස වන විට 191.1 දක්වා පහත වැටුණි. වර්ධනය වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය තත්ත්වයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ හිතකර සාර්ව ආර්ථික වර්ධනයන් හේතුවෙන් එකතු කළ අගය මත බදු පනවා තිබියදීත් ප්‍රධාන ඉන්ධනවල සිල්ලර මිලෙහි පහත වැටීමක් දක්නට ලැබුණි. එබැවින්, එකතු කළ අගය මත බදු පදනම පුළුල් කිරීම ඉහළ උද්ධමනයකට තුඩු දෙනු ඇතැයි යන බිය මුළුමනින්ම පදනම් විරහිත විය.

ඉන්ධන	දෙසැම්බර් 2023 (රු./ලීටර්)	ජූලි 2024 (රු./ලීටර්)
පෙට්‍රල් (92 ඔක්ටේන්)	346	344
ඔටෝ ඩීසල්	329	317

මූලාශ්‍රය: ලංකා බැංකු තෙල් නීතිගත සංස්ථාව

13. රජය විවිධ නිෂ්පාදන සඳහා එකිනෙකට වෙනස් එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාත භාවිතා නොකරන්නේ ඇයි?

අතීතයේ දී, ශ්‍රී ලංකාව, අනෙකුත් රටවල් මෙන්ම, සංවේදීතාවය සහ උපායමාර්ගික වැදගත්කම එකිනෙකට වෙනස් වන විවිධ නිෂ්පාදන ඉලක්ක කර ගනිමින් එකිනෙකට වෙනස් එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාත හඳුන්වාදෙන ලදී. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අඩු එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාතයක් අදාළ වූ නිෂ්පාදන කාණ්ඩ කාලයන් සමඟ වෙළෙඳපොළ පුරා පැතිරගිය අතර, ඒ අනුව එකතු කළ අගය මත බදු ආදායම ක්‍රමානුකූලව අඩු විය. එවැනි බහු අනුපාත බදු ව්‍යුහයන් වඩාත් සංකීර්ණ, සහ කරුණු මත නොව පුද්ගලික අදහස් සහ හැඟීම් මත පදනම් වූ ස්වභාවයකින් යුතු වන අතර, දූෂණ අවදානම් සඳහා ඉඩප්‍රස්ථා සලසයි. එබැවින් අනෙකුත් බොහෝ රටවල් මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාව ද එක් එකතු කළ අගය මත බදු අනුපාත ක්‍රමයකට මාරු වී ඇත. බදු ප්‍රතිපත්තිය රජයේ වෙනත් අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා යොදා නොගැනීම සහ ඒ වෙනුවට බදු ප්‍රතිපත්තිය හුදු ආදායම් එකතු කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් ලෙස පමණක් භාවිත කිරීමේ මූලධර්මය මෙහිදී ද අදාළ කොටගෙන ඇත.

S

⁷ තායිලන්තයේ වැට් බදු නිදහස් කිරීම - <https://taxsummaries.pwc.com/thailand/corporate/othertaxes#:~:text=VAT%20is%20levied%20on%20the,%2C%20sale%20of%20real%20estate>).

සිංගප්පූරු GST නිදහස් කිරීම - <https://taxsummaries.pwc.com/singapore/corporate/other-taxes>

පිලිපීනයේ වැට් බදු නිදහස් කිරීම - <https://taxsummaries.pwc.com/philippines/corporate/other-taxes>

14. රජය එකතු කළ අගය මත බද්ද ඉවත් කර පිරිවැටුම් බදු ව්‍යුහයකට යා යුතුද?

එකතු කළ අගය මත බද්ද වෙනුවට පිරිවැටුම් බද්දකට මාරුවීම වාසිදායක බවට සමාජය තුළ මත පවතී. කෙසේ වෙතත්, පිරිවැටුම් බද්දක් ස්වභාවයෙන්ම අනිශ්චිත ව්‍යාකූල වන අතර, එබැවින් බොහෝ රටවල් පිරිවැටුම් බද්දෙන් ඉවත්ව වඩාත් කාර්යක්ෂම අගය එකතු කළ බදු ක්‍රමයක් වෙත යාමට උත්සාහ කරයි.

පිරිවැටුම් බද්දක් ගත්කල අගය දාමයේ සෑම අදියරකදී ම බදු එකතු වේ. සාමාන්‍ය රබර් සෙරෙප්පුවක උදාහරණය; පළමුව අමු රබර් අදියරේ දී පිරිවැටුම් බද්දක් අය කෙරේ, ඉන්පසු රබර් සැකසුම් කර්මාන්ත ශාලාවේ දී සම්පූර්ණ වටිනාකමට බදු අය කරනු ලැබේ, ඉන්පසු නැවතත් සෙරෙප්පු නිෂ්පාදනය කරන කර්මාන්ත ශාලාවේදී සම්පූර්ණ පිරිවැටුමට බදු අය කෙරේ, නැවතත් බෙදා හැරීමේ අදියරේ දී එයට බදු අය කරනු ලැබේ, ඉන්පසු අවසානයේ සිල්ලර වෙළඳාම් අදියරේ දී සම්පූර්ණ වටිනාකමට බදු අය කෙරේ. මෙලෙස අගය දාමයේ සෑම ලක්ෂ්‍යයක දීම, නිෂ්පාදනයේ සම්පූර්ණ වටිනාකමට, අනුපිළිවෙලින් බදු අය කෙරේ.

මෙම වර්ගයේ බදුකරණයන් මඟින් සංකීර්ණ සහ අගය එකතු කිරීමේ අදියර කිහිපයකින් සමන්විත නිෂ්පාදනයන් අධිකරණයන් කෙරෙහි බැවින් මෙම බදුකරණය අනිශ්චිත ව්‍යාකූල වේ. එමෙන්ම එය අඩු වටිනාකම් සහිත මූලික නිෂ්පාදන සඳහා වාසි සලසයි. ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඉහළ වටිනාකමකින් යුතු, වඩාත් සංකීර්ණ නිෂ්පාදන වෙත යොමුවෙමින් පවතින බැවින්, මෙය ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය ගමන් කළ යුතු දිශාවට ප්‍රතිවිරුද්ධ දිශාවකි.

15. රජයට කඩිනමින් හිඟ බදු අයකර පුරවැසියන් මත පැටවෙන බදු බර අඩු කිරීම සඳහා එම හිඟ බදු යොදාගත නොහැක්කේ ඇයි?

රුපියල් ට්‍රිලියන 1 ක් පමණ වන විශාල ගෙවීම් පැහැර හරින ලද බදු ප්‍රමාණයක් ඇති බවට සමාජය තුළ සාවද්‍ය මතයක් පවතී (දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි හිඟ බදු ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 1,066 කි). කෙසේ වෙතත්, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි මෙම හිඟ බදු මුදලින් රු. බිලියන 878 ක්, අභියාචනා ක්‍රියාවලියේ විවිධ අදියරයන්හි පවතින බදු වේ. ශ්‍රී ලංකාව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයක් වන බැවින්, රජයට (මෙම අවස්ථාවෙහි දී ආදායම් එකතුකරන ආයතනවලට) තක්සේරු කරන ඕනෑම බද්දක් ගෙවීමට පුරවැසියාට ඒකපාර්ශ්විකව බල කළ නොහැකි වන පරිදි රට තුළ ක්‍රමවේදයක් ක්‍රියාත්මක වේ. සිදු කරනු ලබන තක්සේරුව සම්බන්ධයෙන් පුරවැසියාට යුක්තිසහගත දුක්ගැනවිල්ලක් තිබේනම්, අධිකරණ ක්‍රියාවලිය හරහා අභියාචනා කිරීමට ඔහුට හෝ ඇයට අයිතියක් ඇත. අභියාචනා ක්‍රියාවලිය වඩාත් කාර්යක්ෂම කිරීමට අවශ්‍ය බව සත්‍යයක් වන අතර එය සිදු වන්නේ පුළුල් අධිකරණ ප්‍රතිසංස්කරණ ක්‍රියාවලියක් හරහා ය. කෙසේ නමුත්, දැනට අභියාචනා ක්‍රියාවලියේ පවතින සියලු බදු, නියමිත ක්‍රියාවලියට සම්පූර්ණයෙන්ම පටහැනිව ඒකපාර්ශ්විකව අයකිරීමට රජයට හැකි වනු ඇතැයි කිසිවෙකු අපේක්ෂා නොකරනු ඇත.

අභියාචනා ක්‍රියාවලියෙන් පිටත පවතින ඉතිරි හිඟ බදු ප්‍රමාණය 2023 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 188 ක් වූ අතර, 2024 වසරේ පළමු මාස 6 තුළ දී දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව ඉන් රු. බිලියන 104 ක බදු ප්‍රමාණයක් අයකරගන්නා ලදී.